ECLI:LV:AT:2026:0618.A420206121.29.S

Lieta Nr. A420206121, SKA-160/2026

Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Senāts

SPRIEDUMS

Rīgā 2026.gada 18.jūnijā

Senāts Administratīvo lietu departamenta kopsēdē šādā sastāvā: senatore referente Diāna Makarova, senatori Dzintra Amerika, Ermīns Darapoļskis, Vēsma Kakste, Laura Konošonoka, Anita Kovaļevska, Indra Meldere, Jānis Pleps, Līvija Slica, Ieva Višķere un Rudīte Vīduša

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /Persona A/ (/Persona A/) pieteikumu par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra galvenā valsts notāra 2021.gada 16.jūnija lēmuma Nr. 1-5n/549 atcelšanu, sakarā ar Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2025.gada 25.februāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrs (turpmāk – Uzņēmumu reģistrs) 2020.gada 24.jūlijā nosūtīja SIA „NTS” (turpmāk – Sabiedrība) brīdinājumu, kurā tika norādīts, ka Sabiedrība līdz 2018.gada 1.martam nav sniegusi informāciju par tās patiesajiem labuma guvējiem. Uzņēmumu reģistrs lūdza Sabiedrību mēneša laikā šo informāciju sniegt, pretējā gadījumā Sabiedrības darbību var izbeigt, pamatojoties uz Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma (turpmāk – Legalizācijas novēršanas likums) pārejas noteikumu 49.punktu. Tā kā Sabiedrība noteiktajā termiņā informāciju nesniedza, Uzņēmumu reģistra valsts notārs 2020.gada 15.oktobrī pieņēma lēmumu par Sabiedrības darbības izbeigšanu, savukārt 2021.gada 24.februārī – lēmumu par Sabiedrības izslēgšanu no komercreģistra, jo Sabiedrībai netika iecelts likvidators vai uzsākts maksātnespējas process.

[2] 2021.gada 19.martā Sabiedrība vērsās pie Uzņēmumu reģistra galvenā valsts notāra ar lūgumu atcelt abus lēmumus, vienlaikus sniedzot informāciju par Sabiedrības patiesajiem labuma guvējiem. Tomēr Uzņēmumu reģistra galvenais valsts notārs, ievērojot Senāta 2021.gada 1.jūnija spriedumā lietā Nr. SKA-341/2021 sniegtās atziņas, 2021.gada 16.jūnijā pieņēma lēmumu atstāt abus lēmumus negrozītus (turpmāk – noslēdzošais lēmums).

[3] Sabiedrība un tās dalībnieks – pieteicējs /Persona A/ –vērsās administratīvajā tiesā ar kopīgu pieteikumu par noslēdzošā lēmuma atcelšanu.

Ar Senāta 2023.gada 25.jūlija spriedumā ietverto lēmumu izbeigta tiesvedība daļā, kas ierosināta pēc Sabiedrības pieteikuma, jo secināts, ka no komercreģistra izslēgtā Sabiedrība ir zaudējusi procesuālo tiesībspēju un tādēļ vairs nevar būt dalībnieks tiesas procesā. Attiecīgi tiesvedību lietā turpina tikai pieteicējs.

[4] Administratīvā apgabaltiesa ar 2025.gada 25.februāra spriedumu pieteicēja pieteikumu apmierināja daļēji. Tiesa atcēla noslēdzošo lēmumu un uzdeva Uzņēmumu reģistram izdot administratīvo aktu par Sabiedrības atjaunošanu komercreģistrā, kā arī mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas izskatīt pieteicēja iesniegumu par likvidatora iecelšanu.

Spriedums pamatots ar to, ka lietā pastāv netipiski apstākļi. Tiesa atzina: lai arī Sabiedrība bija saimnieciski neaktīva, nav pamata uzskatīt, ka informācijas nesniegšana būtu saistāma ar Sabiedrības izvairīšanos informāciju sniegt. Tāpat tiesa secināja, ka Uzņēmumu reģistram pieejamā informācijas kopumā bija ziņas, kas ļauj konstatēt Sabiedrības patiesos labuma guvējus. Tiesas ieskatā ieraksta izdarīšana par Sabiedrības atjaunošanu komercreģistrā ir samērīga un neskar plašu personu loku, savukārt lēmums par Sabiedrības izslēgšanu no komercreģistra, kā rezultātā manta pāriet valstij, būtiski aizskar pieteicēja īpašuma tiesības.

[5] Uzņēmumu reģistrs iesniedza kasācijas sūdzību, norādot turpmāko.

[5.1] Tiesa nav sniegusi vērtējumu tam, kāpēc šis gadījums būtu atzīstams par netipisku Legalizācijas novēršanas likuma pārejas noteikumu 49.punkta izpratnē, ja reiz izpildās tikai viens no kritērijiem, lai to atzītu par netipisku. Tiesa nav pamatojusi, kāpēc šādos apstākļos būtu pamats atkāpties no tiesību normā paredzētajām sekām.

[5.2] Tiesa ir kļūdaini vienādojusi patiesā labuma guvēja statusu ar dalībnieka statusu, nepamatoti secinot, ka Sabiedrība bija paziņojusi par tās patiesajiem labuma guvējiem. Informācija par uzņēmuma dalībniekiem automātiski nenozīmē, ka tieši šīs personas ir patiesie labuma guvēji. Līdz ar to tiesa faktiski ir atzinusi, ka Legalizācijas novēršanas likuma 1.panta pirmās daļas 5.punkta „a” apakšpunktam nav nekādas nozīmes.

[5.3] Gada pārskatu pielikumi, kas iesniegti Valsts ieņēmumu dienestam, netiek nodoti Uzņēmumu reģistram. Tāpēc tā rīcībā nebija Sabiedrības 2020.gada 20.februāra dalībnieku sapulces protokols un citi pielikumi, uz kuriem spriedumā ir atsaukusies tiesa.

[5.4] Tiesa ir atcēlusi lēmumu, ar kuru Sabiedrība ir izslēgta no komercreģistra, līdz ar to attiecīgais ieraksts ir atceļams. Tādēļ nav pamata uzdot Uzņēmumu reģistram izdot vēl atsevišķu administratīvo aktu par Sabiedrības atjaunošanu komercreģistrā, turklāt šādu lēmuma veidu neparedz neviens normatīvais akts. Spriedums šajā daļā nav izpildāms.

[5.5] Tiesa nav vērtējusi to, ka tiesisko seku iestāšanās ir bijusi tieši atkarīga no paša pieteicēja bezdarbības.

[6] Pieteicējs kasācijas sūdzības argumentus uzskata par nepamatotiem.

Motīvu daļa

[7] Lietā ir pārsūdzēts Uzņēmumu reģistra galvenā valsts notāra lēmums, ar kuru atstāti negrozīti divi Uzņēmumu reģistra valsts notāra lēmumi – lēmums par Sabiedrības darbības izbeigšanu un lēmums par Sabiedrības izslēgšanu no komercreģistra.

Pirms pievērsties kasācijas sūdzības argumentiem, Senāts izvērtēs tiesas kompetences robežas, izskatot pieteikumus par šādiem lēmumiem.

[8] Sabiedrības izslēgšana no komercreģistra *bez likvidācijas* ietver divus secīgus posmus.

Pirmajā posmā Uzņēmumu reģistrs pieņem lēmumu par sabiedrības darbības izbeigšanu jeb pirmo lēmumu. Šis lēmums ir administratīvais akts, un to privātpersona var apstrīdēt un pārsūdzēt likumā noteiktajā kārtībā. Tādā gadījumā tiesa var pārbaudīt šā lēmuma tiesiskumu un lemt arī par tā atcelšanu.

Savukārt, ja pirmais lēmums netiek apstrīdēts vai pārsūdzēts, tas atbilstoši Komerclikuma 314.[1]panta trešajai daļai stājas spēkā viena mēneša laikā pēc tā paziņošanas sabiedrībai. Līdz ar šā lēmuma izpildi, t.i., ar attiecīga ieraksta izdarīšanu komercreģistrā, sabiedrības darbības izbeigšanas posms noslēdzas. Tad, kad šis lēmums ir kļuvis neapstrīdams, tas, ievērojot tiesiskās noteiktības un tiesiskās stabilitātes principus, vairs nav pārskatāms.

[9] Tam parasti seko sabiedrības likvidācijas posms. Taču Komerclikuma 317.panta otrā daļa paredz, ka sabiedrības *likvidācija nenotiek* un komercreģistra iestāde pieņem lēmumu par sabiedrības izslēgšanu no komercreģistra, ja neviena sabiedrības likvidācijā ieinteresētā persona neiesniedz komercreģistra iestādei pieteikumu par likvidatora iecelšanu un sabiedrībai nav pasludināts maksātnespējas process.

Šāds ir arī izskatāmās lietas gadījums.

Tādos gadījumos pēc darbības izbeigšanas sabiedrība ar iestādes lēmumu tiek izslēgta no komercreģistra. Proti, iestājas procesa noslēdzošais posms, kurā Uzņēmumu reģistrs lemj par sabiedrības izslēgšanu no komercreģistra jeb pieņem otro lēmumu. Arī šis lēmums ir administratīvais akts, un to privātpersona var apstrīdēt un pārsūdzēt likumā noteiktajā kārtībā. Šajā posmā Uzņēmumu reģistra galvenajam valsts notāram vairs nav jāvērtē pirmais lēmums, kurš ir kļuvis neapstrīdams.

[10] Tā kā likumā nav noteikta speciāla kārtība attiecībā uz otrā lēmuma spēkā stāšanos un izpildi, kā tas ir pirmā lēmuma gadījumā, uz otro lēmumu ir attiecināma Komerclikuma 10.panta septītajā daļā noteiktā vispārējā kārtība, proti, ieraksts komercreģistrā izdarāms tajā pašā dienā, kad pieņemts lēmums par ieraksta izdarīšanu. Arī konkrētajā gadījumā komercreģistrā ieraksts par Sabiedrības izslēgšanu no komercreģistra tika izdarīts lēmuma pieņemšanas dienā (https://info.ur.gov.lv/?#/legal-entity/42103042405). Tātad otrais lēmums līdz ar tā izpildi ir zaudējis spēku. Tomēr tas nenozīmē, ka šāds lēmums nav apstrīdams. Saskaņā ar likuma „Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 19.pantu Uzņēmumu reģistra valsts notāra lēmumu var apstrīdēt Uzņēmumu reģistra galvenajam valsts notāram, un šā lēmuma apstrīdēšana vai Uzņēmumu reģistra galvenā valsts notāra lēmuma pārsūdzēšana neaptur tā darbību.

[11] Tas, ka administratīvais akts ir apstrīdams arī pēc tā izpildes, vēl nenozīmē, ka apstrīdēšanas vai pārsūdzēšanas rezultātā vienmēr ir iespējams lemt par šā administratīvā akta atcelšanu. Lai noskaidrotu tiesas kontroles robežas pār šādu lēmumu, vispirms jāvērtē, vai pēc tā izpildes ir iespējams pavērst atpakaļ šā lēmuma izpildes sekas.

Senāta judikatūrā atzīts, ka pēc administratīvā akta izpildes pamats prasījuma par šā akta atcelšanu precizēšanai uz prasījumu par administratīvā akta atzīšanu par prettiesisku pastāv tajos gadījumos, kad administratīvais akts ir izpildīts tādējādi, ka administratīvā procesa ietvaros vairs nav iespējams pavērst atpakaļ tā izpildes sekas. Savukārt, ja attiecīgā administratīvā akta izpildes sekas ir iespējams pavērst atpakaļ, tiesā joprojām pieļaujams prasījums par administratīvā akta atcelšanu (*Senāta 2019.gada 28.oktobra sprieduma lietā Nr. SKA-222/2019, ECLI:LV:AT:2019:1028.A420313014.2.S, 5.punkts; 2023.gada 18.decembra sprieduma lietā Nr. SKA-196/2023, ECLI:LV:AT:2023:1218.A420200520.13.S, 11.punkts*).

Šajā saistībā jāņem vērā arī Senāta judikatūrā agrāk atzītais, ka Uzņēmumu reģistra prakse pēc kreditoru lūguma (apstrīdēšanas iesnieguma) atjaunot komercreģistrā ierakstus par kapitālsabiedrībām, kas izslēgtas bez

likvidācijas, ir pretēja likumdevēja skaidri izteiktajai gribai un tādēļ nav atbalstāma (*Senāta 2021.gada 1.jūnija kopsēdes sprieduma lietā Nr. SKA-341/2021, ECLI:LV:AT:2021:0601.A420318017.17.S, 17.punkts*). Senāts ir vērsis uzmanību, ka likumdevējs nav izšķīries par šādu iespēju, turklāt arī atzinis, ka šāda risinājuma piemērošana potenciāli rada vairākas problēmas (*turpat*). Tā kā likumdevējs nav paredzējis izslēgto subjektu atjaunošanu, likumā nav arī regulētas tiesiskās sekas, kuras radītu šāda atjaunošana. Tas nozīmē, ka pēc otrā lēmuma izpildes nav iespējams pavērst atpakaļ šā lēmuma izpildes sekas. Līdz ar to arī iestāde apstrīdēšanas gadījumā un tiesa pārsūdzēšanas gadījumā nevar vairs lemt par otrā lēmuma atcelšanu, bet vienīgi par tā tiesiskumu.

[12] Izskatāmajā lietā jāņem vērā tas, ka ir pārsūdzēts Uzņēmumu reģistra noslēdzošais lēmums, ar kuru atstāts negrozīts gan pirmais, gan otrais lēmums. Līdz ar to, ievērojot, ka pēc otrā lēmuma izpildes tiesiskās sekas vairs nevar pavērst atpakaļ, secināms, ka arī pirmā lēmuma atcelšana vairs nevar novest pie tā stāvokļa atjaunošanas, kāds pastāvēja pirms sabiedrības darbības izbeigšanas. Tas nozīmē, ka pēc otrā lēmuma izpildes ne pirmais, ne otrais lēmums vairs nav atceļams, bet ir iespējama vienīgi to tiesiskuma pārbaude.

Tāpēc, ievērojot iepriekš minēto un izvērtējot līdzšinējo judikatūru, Senāts atzīst par nepieciešamu mainīt savu pieeju jautājumā par otrā lēmuma atcelšanu un turpmāk atzīt, ka pēc otrā lēmuma izpildes ir iespējama vienīgi šā lēmuma tiesiskuma kontrole.

Tas nozīmē, ka Komerclikuma 318.^{1}panta trešajā daļā paredzētā termiņa atjaunošana – ja vien tam pastāv tiesisks pamats – ir iespējama vienīgi līdz otrā lēmuma izpildei (sal. *Senāta 2021.gada 1.jūnija kopsēdes sprieduma lietā Nr. SKA-341/2021, ECLI:LV:AT:2021:0601.A420318017.17.S, 12.punkts*).

[13] Vienlaikus tas nenozīmē, ka pēc otrā lēmuma izpildes ikvienā gadījumā saglabājas personas interese panākt šā lēmuma tiesiskuma pārbaudi. Tādēļ jāvērtē, vai konkrētajā lietā pastāv procesuāls pamats turpināt šā lēmuma pārbaudi.

Administratīvā procesa likuma 82.panta pirmā un otrā daļa paredz, ka administratīvo aktu var apstrīdēt atlīdzinājuma pieprasīšanai vai lai novērstu līdzīgu gadījumu atkārtošanos. Ja administratīvais akts zaudē spēku tā apstrīdēšanas procesa laikā, bet iesniedzējs pamato šā procesa turpināšanas nepieciešamību, procesu turpina, līdz tiek pieņemts lēmums par apstrīdēto administratīvo aktu.

Līdz ar to šis regulējums attiecas uz administratīvo aktu, kas ir bijis spēkā, bet apstrīdēšanas termiņa laikā zaudējis spēku sakarā ar tā izpildi (un tā sekas nav iespējams pavērst atpakaļ) vai cita iemesla dēļ. Šādā gadījumā procesa dalībnieka tiesību aizsardzība parasti vairs nav nepieciešama, jo administratīvais akts ir zaudējis tiesiskas sekas un procesa dalībniekam vairs nekādu pienākumu neuzliek un tiesības nerada. Tāpēc parasti tas vairs nav ne apstrīdams, ne pārsūdzams. Tomēr likums paredz divus gadījumus, kad procesa dalībniekam ir pamatotas tiesības apstrīdēt arī šādu administratīvo aktu. Pirmkārt, spēku zaudējušu administratīvo aktu var apstrīdēt atlīdzinājuma pieprasīšanai. Otrkārt, gadījums, kad persona ar apstrīdēšanu vēlas novērst līdzīgu gadījumu atkārtošanos (sal.Briede J. *82.panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa.* Briede J. *(zin. red.). Rīga:* Tiesu namu aģentūra, *2013, 814., 816.lpp.*).

Tas nozīmē, ka konkrētās lietas ietvaros – situācijā, kad objektīvi vairs nav iespējama līdzīga gadījuma atkārtošanās, – Uzņēmumu reģistra otrais lēmums ir apstrīdams un pārsūdzams tikai atlīdzinājuma pieprasīšanas nolūkā.

Senāts ņem vērā, ka konkrētajā lietā pieteicējam ir saskatāma mantiska rakstura interese, kas saistīta ar Sabiedrības zaudēto mantu, un tā var kalpot par pamatu turpināt tiesvedību šajā lietā. Senāta vērtējumā pieteicējs pēc būtības to ir atklājis pietiekami skaidri.

[14] Turpinājumā jāņem vērā arī šīs lietas īpašie apstākļi – tas, ka Sabiedrība pēc otrā lēmuma pieņemšanas bija vērsusies pie Uzņēmumu reģistra galvenā valsts notāra ar iesniegumu, kurā lūdza uzsākt administratīvo procesu no jauna un atcelt gan pirmo lēmumu, gan arī otro lēmumu. Izskatot šo iesniegumu, Uzņēmumu reģistra galvenais valsts notārs pieņēma noslēdzošo lēmumu, ar kuru atstāja abus lēmumus negrozītus.

Tomēr no noslēdzošā lēmuma nav viennozīmīgi saprotams, kāda ir bijusi Uzņēmumu reģistra galvenā valsts notāra pozīcija, vēlreiz pārskatot jautājumu, kas jau ir izlemts ar pirmo lēmumu, kurš ir kļuvis neapstrīdams. Šajā saistībā Senāts ņem vērā, ka Sabiedrība iesniegumā bija atsaukusies uz Administratīvā procesa likuma 87.panta pirmās daļas 1. un 2.punktu, tāpēc ir pamats pieņemt, ka Uzņēmumu reģistra galvenais valsts notārs bija uzsācis administratīvo procesu no jauna, kura ietvaros izdevis jaunu administratīvo aktu – noslēdzošo lēmumu daļā par pirmo lēmumu. Savukārt, pieņemot noslēdzošo lēmumu daļā par otro lēmumu, Uzņēmumu reģistra galvenais valsts notārs rīkojies apstrīdēšanas procesa ietvaros, tā kā otrais lēmums apstrīdēts termiņā.

Tas nozīmē, ka šīs lietas ietvaros tiesai jāpārbauda arī pirmā lēmuma tiesiskums. Lai gan pēc otrā lēmuma izpildes pirmā lēmuma atcelšana vairs nav iespējama, tā tiesiskuma izvērtējums saglabā nozīmi, jo pirmais lēmums ir priekšnoteikums otrā lēmuma pieņemšanai.

[15] Vērtējot gan pirmā, gan otrā lēmuma tiesiskumu, tiesa ir atzinusi, ka konkrētajā lietā pastāv netipiski apstākļi, jo pēc Sabiedrības izslēgšanas no komercreģistra tās manta ir pielīdzināta bezmantinieku mantai, kas piekritusi valstij. Tiesa atzinusi, ka pirmais lēmums par Sabiedrības darbības izbeigšanu pats par sevi neatņēma īpašuma tiesības, jo tas vienīgi izbeidza Sabiedrības saimniecisko darbību, atstājot iespēju iecelt likvidatoru. Savukārt būtisks īpašuma tiesību aizskārums radās tikai ar otro lēmumu, kas izraisīja Sabiedrības mantas pāreju valstij, tāpēc tiesa samērīguma izvērtējumu saistījusi tieši ar šā otrā lēmuma radītajām sekām. Tiesa šos apstākļus uzskatījusi par pietiekamiem, lai konkrētajā gadījumā izdarītu atkāpi no Komerclikuma 317.panta otrajā daļā paredzētajām tiesiskajām sekām. Tādējādi tiesa pēc būtības secinājumu par lēmumu prettiesiskumu balstījusi apsvērumā, ka to radītās tiesiskās sekas konkrētajā gadījumā bija nesamērīgas.

Tomēr Senāts turpmāk norādīto iemeslu dēļ nepiekrīt tiesas secinājumam, ka konkrētajā gadījumā pastāvošie apstākļi bija pietiekami, lai izdarītu atkāpi no Komerclikuma 317.panta otrajā daļā paredzētajām tiesiskajām sekām. Vispirms jāvērtē, vai tiesa pamatoti ir secinājusi, ka likumā paredzēto tiesisko seku iestāšanās konkrētajā gadījumā radīja nesamērīgu rezultātu. Lai to noskaidrotu, jāņem vērā šā regulējuma mērķis un paredzētās sekas.

[16] Legalizācijas novēršanas likuma pārejas noteikumu 49.punkts (*likuma redakcijā, kas spēkā no 2019.gada 29.jūnija*) noteic – ja kapitālsabiedrība, kura bija reģistrēta komercreģistrā vai par kuras reģistrāciju bija iesniegts pieteikums līdz šā likuma 18.^{2}panta spēkā stāšanās dienai (2017.gada 1.decembrim), nav iesniegusi Uzņēmumu reģistram pieteikumu par tās patiesajiem labuma guvējiem un mēneša laikā pēc rakstveida brīdinājuma saņemšanas nav novērsusi minēto trūkumu, tās darbību izbeidz, pamatojoties uz Uzņēmumu reģistra lēmumu. Kapitālsabiedrības *darbības izbeigšanai* un *likvidācijai* piemēro Komerclikuma normas, kas regulē kapitālsabiedrības darbības izbeigšanu un likvidāciju gadījumā, kad kapitālsabiedrības darbība ir izbeigta, pamatojoties uz Uzņēmumu reģistra lēmumu.

Vērtējot tiesas veikto analīzi par piemēroto seku samērīgumu, Senāts uzsver, ka 2019.gada 13.jūnija Legalizācijas novēršanas likuma grozījumu, tostarp pārejas noteikumu 49.punkta, viens no mērķiem bija nodrošināt, lai Uzņēmumu reģistra rīcībā ir atbilstoša un pietiekama informācija par sabiedrību ar ierobežotu atbildību patiesajiem labuma guvējiem (pēc būtības, lai novērstu juridisko personu ar augstāko riska pakāpi izmantošanu noziedzīgiem mērķiem); savukārt kapitālsabiedrības, kuras neatklāj informāciju par patiesajiem labuma guvējiem, ir izslēdzamas no komercreģistra (*Senāta 2023.gada 25.jūlija sprieduma lietā Nr. SKA-351/2023, ECLI:LV:AT:2023:0725.A420206121.11.S, 11.punkts*).

Senāts atzīst, ka šāds regulējums ir ieviests visas sabiedrības interešu nodrošināšanai un valsts ir izmantojusi savas tiesības noregulēt visai sabiedrībai svarīgu jautājumu. Legalizācijas novēršanas likuma pārejas noteikumu 49.punkts attiecas vienīgi uz tām kapitālsabiedrībām, kuras nav izpildījušas likumā noteikto pienākumu likumā noteiktajā termiņā paziņot par tās patiesajiem labuma guvējiem.

Savukārt Komerclikuma 317.panta trešā daļa paredz, ka manta, kas palikusi pēc sabiedrības izslēgšanas no komercreģistra šā panta otrajā daļā noteiktajā kārtībā, pielīdzināma bezmantinieku mantai atbilstoši Civillikuma 417.panta noteikumiem.

Senāts ņem vērā, ka Satversmes tiesa jau citā lietā, kurā tika risināts līdzīgs strīdus jautājums par tiesībām uz mantu, kas palikusi pēc tam, kad uzņēmums beidzis pastāvēt, ir norādījusi, ka persona varēja parūpēties par to, lai tā sev piederošās kapitāla daļas nezaudētu un kapitālsabiedrībai piederējusī manta nekļūtu par bezmantinieku

mantu. Senāts, ievērojot Satversmes tiesas apsvērumus, arī šajā lietā atzīst, ka valsts, izmantojot savu regulējošo varu, ir izveidojusi nediskriminējošu regulējumu, kas attiecas uz visām kapitālsabiedrībām, un tieši no pašas personas rīcības ir atkarīgs tas, vai šis regulējums ir attiecināms uz tai piederošo kapitālsabiedrību. Tādējādi dalībnieki, kurus interesēja viņu kapitāla daļas, attiecīgās sekas varēja novērst (sal. *Satversmes tiesas 2010.gada 6.oktobra sprieduma lietā Nr. 2009-113-0106 25.punkts*).

[17] Ņemot vērā minēto, lietā nozīme ir tam, vai pieteicējs pats varēja novērst tādu seku iestāšanos, kādas radīja Sabiedrības izslēgšana no komercreģistra. Šajā ziņā nozīme ir pieteicēja statusam Sabiedrībā. Pieteicējs nebija tikai Sabiedrības dalībnieks, kuram piederēja 85 % Sabiedrības kapitāla daļu, bet arī Sabiedrības valdes loceklis ar atsevišķām pārstāvības tiesībām kopš Sabiedrības reģistrācijas brīža līdz pat pirmā lēmuma izpildes brīdim. Tādējādi pieteicējam bija tiesiska iespēja visu laiku kontrolēt Sabiedrības darbību un nodrošināt tai normatīvajos aktos noteikto pienākumu izpildi, tostarp iesniegt Uzņēmumu reģistram nepieciešamo informāciju vai nepieciešamības gadījumā veikt darbības, lai uzsāktu Sabiedrības likvidāciju.

Tā kā Komerclikuma 317.panta trešā daļa regulē situāciju brīdī, kad sabiedrība vairs nepastāv un personai piederējušās kapitāldaļas jau ir zudušas, sekas – mantas pielīdzināšana bezmantinieku mantai un tās pāreja valstij – iestājās tāpēc, ka pieteicējs likumā noteiktajā kārtībā nebija rīkojies, proti, publiski izziņotajā termiņā nebija iesniedzis pieteikumu par likvidatora iecelšanu. Minētās tiesību normas mērķis nav atņemt personai īpašumu vai ierobežot tās spēju gūt labumu no sava ieguldījuma, bet gan novērst tādu situāciju, ka mantai nav īpašnieka (sal. *turpat, 25.punkts*). Senāts uzskata, ka pieteicējs pats varēja kontrolēt to, vai šīs sekas iestāsies, kā arī tās novērst.

Tāpat arī jāuzsver, ka pieteicējs pēc būtības zaudēja tiesības uz likvidācijas kvotas saņemšanu, nevis tiesības uz konkrētu Sabiedrībai piederošu mantu. Savukārt jautājums par to, kādu likvidācijas kvotu pieteicējs būtu saņēmis pēc Sabiedrības kreditoru prasījumu segšanas no Sabiedrības mantas, būtu noskaidrojams likvidācijas procesā, ja tāds būtu ticis īstenots.

Turklāt pieteicējs darbojas komerctiesību jomā, tādēļ no viņa ir sagaidāma lielāka rūpība un izpratne par to, ka gadījumā, ja viņš neīstenos savas tiesības iesniegt pieteikumu par Sabiedrības likvidatora iecelšanu, Sabiedrība tiks izslēgta no komercreģistra bez likvidācijas. Tiesību normās noteiktais termiņš pieteikuma iesniegšanai par likvidatora iecelšanu ir būtisks, lai nodrošinātu kreditoru interešu aizsardzību.

Tādējādi Senāts atzīst par pamatotu kasācijas sūdzībā norādīto, ka tiesisko seku iestāšanās bija atkarīga no paša pieteicēja rīcības. Fakts, ka manta, kas palikusi pēc Sabiedrības izslēgšanas no komercreģistra, ir piekritusi valstij kā bezmantinieku manta, pats par sevi nav pamats, lai tāpēc izdarītu atkāpes no likumā paredzētajām tiesiskajām sekām.

[18] Ņemot vērā iepriekš secināto, Senāts atzīst par nepieciešamu precizēt arī savas līdz šim judikatūrā paustās atziņas. Proti, Senāts šajā pašā lietā bija atzinis, ka sabiedrība neatbilstu tipiskajai juridisko personu grupai, uz kuru mērķēts Legalizācijas novēršanas likuma pārejas noteikumu 49.punkts, ja apstiprinātos, ka: 1) sabiedrība faktiski veic saimniecisko darbību; un 2) nav konstatējama izvairīšanās atklāt sabiedrības patiesos labuma guvējus (*Senāta 2023.gada 25.jūlija sprieduma lietā Nr. SKA-351/2023, ECLI:LV:AT:2023:0725.A420206121.11.S, 12.punkts; 2024.gada 31.oktobra sprieduma lietā Nr. SKA-408/2024, ECLI:LV:AT:2024:1031.A420206121.19.S, 10.punkts*). Tomēr Senāts uzsver, ka tipiska un netipiska gadījuma nošķīrums nav pašmērķīgs. Apstākļi, kas var liecināt par lietā netipisku gadījumu, ir vērtējami kopā ar pārējiem lietā nozīmīgiem apstākļiem, pārbaudot, vai konkrētajā gadījumā likumā paredzēto seku piemērošana ir radījusi nesamērīgu rezultātu.

Senāts nesaskata pamatu atzīt, ka konkrētajā gadījumā Komerclikuma 317.panta otrajā daļā paredzēto seku iestāšanās būtu radījusi nesamērīgu rezultātu. Kā atzinusi tiesa, pieteicējs ilgstoši nebija izpildījis likumā noteikto pienākumu sniegt Uzņēmumu reģistram ziņas par Sabiedrības patiesajiem labuma guvējiem. Savukārt Sabiedrības darbības izbeigšana un izslēgšana no komercreģistra ir tieši tādas sekas, kādas likumdevējs šādai bezdarbībai ir paredzējis. Šādos apstākļos vērtējumu par tiesisko seku samērīgumu nemaina arī tas, vai Sabiedrība faktiski veica saimniecisko darbību un vai ir konstatējama izvairīšanās atklāt Sabiedrības patiesos labuma guvējus. Šie apstākļi paši par sevi nedod pamatu secinājumam, ka konkrētajā gadījumā likumā paredzēto seku piemērošana radījusi nesamērīgu rezultātu.

Ievērojot minēto, Senāts atzīst, ka nav pamata izdarīt atkāpi no likumā paredzētajām tiesiskajām sekām, jo konkrētajā gadījumā nav konstatējams nesamērīgs rezultāts, kas šādu atkāpi varētu pamatot.

[19] Attiecībā uz otro lēmumu Senāts jau agrāk ir atzinis – ja sabiedrības izslēgšana tiek apstrīdēta, Uzņēmumu reģistrs var pārbaudīt tikai to, vai pirms sabiedrības izslēgšanas bija iestājies likumā paredzēto apstākļu kopums: 1) sabiedrības darbība likumā noteiktā kārtībā ir izbeigta, 2) ir publicēts paziņojums oficiālajā izdevumā, 3) likumā noteiktajā laikā neviena persona nav iesniegusi pieteikumu par likvidatora iecelšanu (*Senāta 2021.gada 1.jūnija kopsēdes sprieduma lietā Nr. SKA-341/2021, ECLI:LV:AT:2021:0601.A420318017.17.S, 20.punkts*).

Konkrētajā gadījumā tas, ka pirmais lēmums vairs nav atceļams, nenozīmē, ka tā tiesiskumam nav nozīmes, vērtējot otrā lēmuma tiesiskumu. Otrā lēmuma pieņemšanas priekšnoteikums ir tas, ka sabiedrības darbība bija izbeigta likumā noteiktajā kārtībā. Tādējādi, lai arī tiesa ir konstatējusi otrā un trešā apstākļa iestāšanos un par tiem lietā nav strīda, jautājums par pirmā apstākļa iestāšanos ir atkarīgs no pirmā lēmuma tiesiskuma izvērtējuma. Kamēr šis jautājums nav galīgi atrisināts, nav arī pamata izdarīt secinājumu par otrā lēmuma tiesiskumu.

[20] Lai izvērtētu, vai pirmais lēmums varēja būt par pamatu otrā lēmuma pieņemšanai, vispirms vērtējams, vai bija iestājušies pirmā lēmuma pieņemšanas priekšnoteikumi.

Izskatot jautājumu par pirmā lēmuma tiesiskumu, jāvērtē arī tas, vai nepastāv Legalizācijas novēršanas likuma pārejas noteikumu 41.punktā paredzētie apstākļi. Tiesa to vērtēja un norādīja, ka Sabiedrības iepriekš iesniegtā informācija par tās dalībniekiem un kapitāldaļu sadalījumu varēja būt pietiekama, lai identificētu Sabiedrības patiesos labuma guvējus.

Tomēr, lai konstatētu, ka Sabiedrībai nebija pienākuma atsevišķi iesniegt ziņas par patiesajiem labuma guvējiem, ir nepieciešams noskaidrot, vai tieši Uzņēmumu reģistra rīcībā bija tādas ziņas, kas atbilda Legalizācijas novēršanas likuma pārejas noteikumu 41.punktā paredzētajiem priekšnoteikumiem. Senāts piekrīt kasācijas sūdzībā norādītajam, ka no tiesas sprieduma argumentācijas un lietas materiāliem neizriet, ka tiesa to būtu noskaidrojusi.

Turklāt jāņem vērā, ka likumdevējs ir paredzējis atsevišķu pienākumu paziņot patiesos labuma guvējus un atsevišķi definējis patiesā labuma guvēja jēdzienu Legalizācijas novēršanas likuma 1.panta pirmās daļas 5.punktā. Tādēļ sabiedrības dalībnieka statuss pats par sevi nav pielīdzināms patiesā labuma guvēja statusam. Senāts jau ir skaidrojis, ka juridiskās personas dalībnieks un patiesais labuma guvējs nav automātiski viens un tas pats subjekts (*Senāta 2024.gada 31.janvāra sprieduma lietā Nr. SKA-30/2024, ECLI:LV:AT:2024:0131.A420224019.12.S, 9.punkts*).

[21] Rezumējot visu iepriekš minēto, jāatzīst, ka tiesa, izskatot lietu, ir balstījusies uz Senāta iepriekš kļūdaini pausto atziņu par iespēju pēc otrā lēmuma izpildes vērtēt jautājumu par tā atcelšanu. Ņemot vērā šajā spriedumā norādītos apsvērumus, Senāts atzīst, ka pēc otrā lēmuma izpildes tiesā ir iespējama vienīgi pirmā un otrā lēmuma tiesiskuma pārbaude. Līdz ar to konkrētajā gadījumā tiesa bija kļūdaini noteikusi savas kontroles robežas. Proti, tiesa ir lēmusi par noslēdzošā lēmuma atcelšanu un uzdevusi Uzņēmumu reģistram izdot labvēlīgu administratīvo aktu, lai gan pēc otrā lēmuma izpildes tiesa varēja lemt vienīgi par noslēdzošā lēmuma tiesiskumu. Līdz ar to tiesai nebija pamata lemt par Sabiedrības atjaunošanu komercreģistrā un uzdot Uzņēmumu reģistram izskatīt jautājumu par likvidatora iecelšanu.

Tāpat tiesa ir kļūdaini spriedumā secinājusi, ka konkrētajā gadījumā pastāv pamats izdarīt atkāpi no likumā paredzētajām tiesiskajām sekām.

Tāpēc Senāts atzīst, ka ir pamats kasācijas sūdzības apmierināšanai un tiesas sprieduma atcelšanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta pirmās daļas 2.punktu, 351.pantu un 129.[1]panta pirmās daļas 1.punktu, Senāts

nosprieda

atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2025.gada 25.februāra spriedumu pilnībā un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai;

atlīdzināt Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistram drošības naudu 70 *euro* par iesniegto kasācijas sūdzību.

Spriedums nav pārsūdzams.

D. Makarova Dz. Amerika E. Darapoļskis V. Kakste L. Konošonoka A. Kovaļevska I. Meldere J. Pleps L. Slica I. Višķere R. Vīduša